

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Yhteisöpedagogi seksuaalikasvattajana

Seksuaalikasvatuksen huomioiminen yhteisöpedagogin
koulutuksessa

Sofia Sarkava

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

11/2020

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Tekijät: Sofia Sarkava

Opinnäytetyön nimi: Yhteisöpedagogi seksuaalikasvattajana – Seksuaalikasvatuksen huomioiminen yhteisöpedagogin koulutuksessa

Sivumäärä: 25 ja 4 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Erja Anttonen

Työn tilaaja(t): Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion kampus

Opinnäytetyön tilaajana toimi Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion kampus. Humakin Kuopion kampuksella pystyy opiskelemaan yhteisöpedagogiksi tai tulkiksi. Tämä opinnäytetyö käsittelee yhteisöpedagogin koulutusta. Tavoitteena oli selvittää, tarvitseeko yhteisöpedagogin koulutus seksuaalikasvatukseen liittyviä opintoja, mitä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatuksen työkentällä ja odottaako työelämä aiheeseen liittyvää tietoa ja taitoa.

Selvitystä toteutettiin tutustumalla kirjallisuuteen, muiden ammattikorkeakoulujen yhteisöpedagogikoulutuksien opetussuunnitelmiin ja haastatteleamalla Humakin yhteisöpedagogiopiskelijoita, sekä jo valmistuneita yhteisöpedagogeja.

Tällä hetkellä Humakin opetussuunnitelmaan ei sisällyt seksuaalikasvatukseen liittyvää opintojaksoa. Aihepiiriä sivutaan hieman joissakin opintojaksoissa. Seksuaalisuus on kuitenkin iso osa ihmisyyttä ja varsinkin yhteisöpedagogien työkentällä nuoret kipuilevat aiheen kanssa, joten olisi hyvä jos yhteisöpedagogeilla olisi jotain perehdytystä seksuaalikasvatukseen liittyen.

Kaikki kuusi haastateltavaa kokivat, että seksuaalikasvatukseen liittyvä opintojakso Humakin opetuksessa olisi hyvä idea. Kurssille ehdotettiin muun muassa vierailuja, sanaston ja kohtaamisen harjoittelua. Haastattelujen perusteella yhteisöpedagogeilla on jo hyvät pedagogiset, yksilö- ja ryhmänohjaustaidot, jotka jo antaisivat hyvät eväät seksuaalikasvatukseen. Enää tarvitsisi vain lisätä seksuaalisuuteen liittyvää tietoutta. Parhaimmassa tapauksessa kurssi inspiroisi tulevaa yhteisöpedagogia jatkokouluttamaan itsensä viralliseksi seksuaalikasvattajaksi.

Yhteisöpedagogikoulutuksen jälkeen seksuaalikasvattajaksi voi kouluttautua Helsingissä muun muassa Metropolia Ammattikorkeakoulussa ja Sexpo-säätiöllä. Koulutuksen jälkeen Suomen Seksologian Seuralta voi hakea seksuaalikasvattaja nimikkeen auktorisointia.

Asiasanat: Seksuaalikasvatus, Nuorisotyö, Seksuaalisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Program in Civic and Youth Work

Author: Sofia Sarkava

Title: Community educator as an sexual educator - Taking sexual education into account in community educator's education

Number of Pages: 25 and 4 attachment pages

Supervisor(s): Erja Anttonen

Subscriber(s): Humak University of Applied Sciences, Kuopio's campus

The thesis was commissioned by Humak, Kuopio's campus. The purpose of the thesis was to discover that should community educator's education include studies about sexual education. Community educators have already knowledge of pedagogy, group and individual guidance, but because their work field is mostly with the youth and part of in adolescence is getting to know and accept your sexuality, community educator should know something about this topic.

In this thesis, there has been exploring the literatule of the subject, exploring different university of applied sciences community educators' curriculums and interviewed Humak's community educator students and graduates.

According the interviews Humak needs course about sexual education. It was suggested in the interviews that the course would include visitors, practising vocabulary about sexuality and meeting. Sexuality is a big part of humanity and since community educators deal with different kind of people almost daily, it is good to have knwoledge of this subject.

The course could potentially inspire someone to pursue postgraduate study as an official sexual educator. You can study to be a sexual educator at the Metropolia University of Applied Sciences or Sexpo Foundation. Both of these are located in Helsinki.

Keywords: Sexual Education, Youth Work, Sexuality

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 KÄSITTEET	6
2.1. Seksuaalikasvatus ja seksuaalioikeudet	6
2.2. Seksuaalisuus ja seksi	7
2.3. Seksuaaliterveys, ehkäisy & seksitaudit	8
2.4. Seksuaalinen suuntautuminen & heteronormatiivisuus	9
2.5. Epämuodollinen oppiminen	9
3 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT OPINNÄYTETYÖSSÄ	10
4 SEKSUAALIKASVATUS ENNEN JA NYKYPÄIVÄNÄ	11
4.1. Seksuaalikasvatus Kuopiossa	14
5 YHTEISÖPEDAGOGIKOULUTUS SUOMESSA	15
5.1. Opetussuunnitelmat	15
5.2. Opetussuunnitelman tutkimisesta sosiaalisen median katseluun	18
6 HAASTATTELUT	19
6.1. Hyvä seksuaalikasvattaja	25
6.2. Seksuaalikasvattajan nimike	27
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	28
LÄHTEET	31
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Yksi syistä miksi lähdin tekemään tätä opinnäytetyötä, oli ehdottomasti henkilökohtainen kiinnostus aihetta kohtaan. Olen toiminut muutaman vuoden muun muassa Punaisella Ristillä seksuaaliterveysvapaaehtoisena. Pyörityn myös toiminimeä, joka edistää seksiposiitiivisuutta ja seksuaalioikeuksia.

Toinen syistä oli se, kuinka nuorten seksuaalikasvatusta on totuttu lähestymään kielteisesti ja rajoittuvasti, seksuaalisen mielihyvän edistämisen sijasta (Näre, Ruuhilahti & Heimonen 2012, 51). Kouluissa ei juuri puhuta halusta tai nautinnosta (Halonen, Reyes & Kontula 2014, 14). Nuorten kanssa tulisi puhua myös, kuinka seksuaalisuus voi ilmetä eri tavoin, mikä on normaalia ja voiko seksuaalisuudesta puhuttaessa edes määritellä normaaliutta (Hilakivi & Kalkasmaa 2010, 6).

Opinnäytetyön tilaajana toimi oma kouluni, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion kampus. Humak on valtakunnallisesti toimiva ammattikorkeakoulu, joka erikoistuu järjestö- ja nuorisotyöhön, kulttuurituotantoon, yhteisöjen kehittämiseen, yrittäjyyteen ja tulkkaukseen. Kuopion Humakissa pystyy opiskelemaan yhteisöpedagogiksi tai puhevammaisten tulkiksi. (humak.fi 2020.)

Yksi tärkeimpiä seksuaalikasvattajan taitoja on kohtaaminen. Nuorten silmissä hyvä kohtaaminen tarkoittaa arvostamista ja huomioon ottamista. (Näre, Ruuhilahti & Heimonen 2012, 53.) Aktiivisesti kuuntelemalla aikuinen oppii asioita nuorten elämästä, joita hän ei olisi itse osannut havaita (Aaltonen 2012, 16). Siitä päästäänkin kolmanteen syhyyn.

Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogin (AMK) kompetensseihin kuuluu yhteisöllinen osaaminen. Tähän lukeutuu muun muassa yksilön ja ryhmän kohtaaminen ja ohjaaminen, sekä heidän vahvuuksiensa löytäminen (wiki.humak.fi 2019). Kohtaavalla keskustelulla ja toiminnallisilla harjoitteilla, seksuaalikasvattaja tukee nuorta tämän tutkiessa identiteettiä, seksuaalisuutta ja ihmissuhteita, mikä taas syventää nuoren merkityksellisyyden kokemusta (Näre, Ruuhilahti & Heimonen 2012, 62).

Kompetensseihin kuuluu myös pedagoginen osaaminen, johon lukeutuu osallistavien menetelmien soveltaminen sekä non-formaalin oppimisen edistäminen (wiki.humak.fi 2019). Seksuaalikasvatuksessa on tärkeä ottaa nuoret mukaan

toiminnan suunniteluun, jotta heidän tarpeensa ja intressinsä tulisivat kuuluviin (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 30).

Voisiko näiden kompetenssien ja faktojen perusteella olettaa, että yhteisöpedagogi olisi nuorelle hyvä seksuaalikasvattaja? Lähdin selvittämään tätä näillä kolmella pääkysymyksellä:

- 1) Mitä yhteisöpedagogin seksuaalikasvatuksen osaaminen voisi olla?
- 2) Mitä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatuksen kentällä?
- 3) Mitä työelämä odottaa tai toivoo yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatukseen liittyen?

2 KÄSITTEET

2000-luvulle siirryttäessä on herätty seksuaaliterveyden tärkeyteen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen. Kyseiseen aihealueeseen liittyy paljon käsitteitä ja sanastoa, mikä on ihan ymmärrettävää - seksuaalisuus on laaja konsepti. Moni saattaa kokea, että uusia sanoja putkahtelee esiin päivittäin. Nämä termit ja käsitteet auttavat kuitenkin ihmisiä ilmaisemaan itseään ja toiveitaan. Jokin sana ei välttämättä sovi jonkun suuhun, joten siksi on hyvä olla valinnanvaraa. Kaikkia termejä ei tarvitse ymmärtää tai tuntea, mutta on tärkeää haluta oppia käyttämään termiä oikein (Tawast 2013, 9).

Seuraavissa alaluvuissa pyrin esittelemään seksuaalikasvatuksen ja -terveyden käsitteet eri lähteiden avulla. Käsitteet on valittu sen mukaan, kuinka usein ne nousevat opinnäytetyössä ja mitä mielestäni lukijan, varsinkin yhteisöpedagogien, tulisi tietää. Lähteitä käsitteisiin on otettu monipuolisesti tutkimuskirjallisuudesta, artikkeleista, uutisista ja blogiteksteistä.

2.1. Seksuaalikasvatus ja seksuaalioikeudet

Seksuaalikasvatus on koko eliniän kestävä prosessi, sillä seksuaalisuus on merkittävä osa kaikkien ihmisten elämää. Lapsuudessa ja nuoruudessa seksuaalikasvatuksen merkitys on kuitenkin suurin. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 29.) Seksuaalikasvatusta voi tapahtua eri kohtaamisissa, tiedostaen tai tiedostamatta (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2010, 17).

Seksuaalikasvatus antaa nuorille mahdollisuuden kehittää itselleen elämäntaitoja, joiden avulla he pystyvät käsittelemään seksuaalisuuteen liittyviä teemoja tyydyttävästi ja vastuullisesti (Oinonen & Susineva 2019, 9). Seksuaalikasvatusta voi pitää onnistuneena, kun se onnistuu vähentämään vääriä käsityksiä (Bildjushckin & Ruuhilahti 2008, 16). Tärkeänä lähtökohtana seksuaalikasvatuksessa voi pitää seksuaalioikeuksia. Seksuaalioikeudet omaksuessaan nuori oppii ymmärtämään omat oikeutensa ja velvollisuutensa muita ihmisiä kohtaan (Oinonen & Susineva 2019, 18). Seksuaalioikeuksien omaksuminen voisi olla yksi asioista mitä yhteisöpedagogin tulisi ottaa huomioon astuessaan seksuaalikasvattajan saappaisiin.

Seksuaalioikeudet ovat tärkeä osa ihmisoikeuksia, jotka syntyivät 1970-luvulla YK:ssa. Ensisijaisesti oikeuksissa sanotaan, että ihminen on oikeutettu valitsemaan itse seksuaalisuuteen liittyvät tapansa. Ihmisellä on myös oikeus tietoon, oikeus ilmaista ja toteuttaa seksuaalisuuttaan, ja oikeus seksuaaliterveyttä edistäviin palveluihin. (Bildjushckin & Ruuhilahti 2008, 16.)

Seksuaalisuuttaan ilmaistaessa täytyy kuitenkin muistaa olla loukkaamatta muiden seksuaalioikeuksia. Tähän liittyy erityisesti seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja oikeus tehdä päätöksiä omasta kehostaan. Kukaan ei siis ole oikeutettu ilmaisemaan seksuaalisuuttaan niin, että se vaarantaa jonkun toisen itsemääräämisoikeutta. (teekutsuilla.fi 2019.)

2.2. Seksuaalisuus ja seksi

WHO määrittelee seksuaalisuuden luonnollisena osana ihmisen elämää ja hänen kehitystään kaikissa elämänvaiheissa. Se sisältää fyysisiä, psykologisia ja sosiaalisia tekijöitä. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 16.) Seksuaalisuuden merkitys vaihtelee eri elämänvaiheissa (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 10), ja sitä voi nähdä ja kuulla monella eri tavalla - mielessä, kehossa, ajatuksissa, sekä itsensä ilmaisussa (Bildjushckin & Ruuhilahti 2008, 11). Sen voi kokea identiteettinä, tunteena, seksuaalisena kanssakäymisenä tai ei-seksuaalisena toimintana (Tawast 2013, 15). Seksuaalisuuteen voi kuulua seksiä, mutta tämä ei päde kaikilla (Bildjushckin & Ruuhilahti 2010, 26). Jopa todettaessa, että seksuaalisuus ei ole minulle tärkeää, on seksuaalisuutta (Lehtonen 2003, 25).

Seksi taas on mielihyvään pyrkivää toimintaa (Nazarenko 2011, 7), jonka vaikutus pystyy muuttamaan mielen tilaa esimerkiksi poistamalla stressiä ja ahdistusta (Kontula 2012, 12). Seksi voi olla esimerkiksi fantasiointia, masturbointia tai toisen ihmisen kehon kosketusta. Täytyy kuitenkin pitää huolta siitä, että ketään ei painosteta ja lakia ei rikota. (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 17.)

Yhteisöpedagogin olisi hyvä tiedostaa seksuaalisuuden ja seksin ero, ja ymmärtää ettei seksuaalisuus automaattisesti tarkoita seksiä. Eli toisin sanoen, yhteisöpedagogin tulisi ymmärtää seksuaalisuuden moninaisuus.

2.3. Seksuaaliterveys, ehkäisy & seksitaudit

Seksuaaliterveyskäsitettä alettiin käyttämään vasta 1990-luvulla (Klemetti & Raussi-Lehto 2016, 10). Vuonna 2002 WHO:n tekemän määritelmäluonnoksen mukaan seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvää fyysistä, psyykkistä, emotionaalista ja sosiaalista hyvinvointia (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 16).

Yksi seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista on ehkäisy. Ehkäisy on yleisesti riskitilanteiden välttämistä tai niihin varautumista (vaestoliitto.fi 2020). Tässä tapauksessa ehkäisy tarkoittaa seksitautien ja raskauden ehkäisyä.

Seksiä harrastaessa ensisijainen ehkäisymenetelmä tulisi olla kondomi, joka on suuseksisuojan lisäksi ainoa tapa suojautua seksitaudeilta. Kondomin ja suuseksisuojan lisäksi muita ehkäisymenetelmiä ovat esimerkiksi jälkiehkäisytabletti, ehkäisyrengas, ehkäisykannula ja kierukka. (vaestoliitto.fi 2020.)

Suomalaisten ensikosketus kondomiin on ilmeisesti ollut 1800-luvulla helsinkiläisten seksityöntekijöiden kautta (Aarnipuu & Aarnipuu 2012, 16).

Seksitaudit tarttuvat yleensä suojaamattomassa yhdynnässä tai suuseksiä harrastaessa. Yleisin seksitauti Suomessa on tällä hetkellä klamydia. Moni ei tiedä edes saaneensa tartuntaa, sillä suurin osa seksitaudeista ovat oireettomia ja ainoa tapa selvittää asia on käymällä testeissä. Testeissä käydessä on hyvä kertoa arvioidusta tartunta-ajankohdasta ja miten seksiä on harrastettu (emätinyhdyntä, anaaliyhdyntä, suuseksi). Näiden tietojen avulla saa oikeanlaiset testit. Tautien hoito on yleensä ilmaista, lukuunottamatta kondyloomaa ja herpesä. Hoitamaton seksitauti voi aiheuttaa sairauksia, lapsettomuutta ja lisätä hiv-riskiä. (hivpoint.fi 2020.)

Seksuaalikasvattajana toimivan yhteisöpedagogin olisi siis hyvä tietää kaupunkinsa ehkäisytilanteesta ja missä seksitauteja voi testata. Tälläkin hetkellä monet Suomen kaupungin tarjoavat alle 25-vuotiaille ilmaisen ehkäisyn, esimerkiksi Helsingissä ja Kuopiossa. Kondomien lisäksi Helsinki tarjoaa nuorilleen pillereitä, renkaita ja kierukoita (hel.fi 2018). Kuopiossakin monet nuoret ovat jo hyödyntäneet ilmaista ehkäisyä (Jauhainen 2018).

2.4. Seksuaalinen suuntautuminen & heteronormatiivisuus

Seksuaalisella suuntautumisella tarkoitetaan sitä, keihin ihminen kokee vetovoimaa, oli se sitten seksuaalista, tunnepohjaista, tai molempia (seta.fi 2020). Seksuaalisen suuntautumisen määrittely on aina oma päätös, johon kuuluu myös päätös olla määrittelemättä omaa suuntautumistaan (Karvinen 2016, 11).

Heteronormatiivisuudella tarkoitetaan ajattelutapaa, jossa heterous koetaan parhaimpana ja toivotuimpana suuntautumisena (seta.fi 2020). Heteronormatiivisuuteen liittyy myös ymmärrys siitä, että heteroseksuaalinen maskuliinisuus ja heteroseksuaalinen feminiinisyys ovat itsestäänselviä ja luonnollisia asioita (Lehtonen 2003, 13). Myös perinteiset sukupuoliroolit kuuluvat läheisesti heteronormatiivisuuteen, esimerkiksi oletuksena siitä, että miesten ja naisten kontakteissa on aina jotain seksuaalista (Aaltonen 2012, 26).

Yhteisöpedagogin olisi hyvä tiedostaa tämä ja myös omat ennakkoluulonsa. Kokonaisvaltaisen seksuaalikasvatuksenkin periaatteisiin kuuluu muun muassa seksuaalisuuden ja normien pohtiminen ihmisoikeuksien kautta, jotta kriittistä suhtautumistapaa pääsisi kehittämään (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 28).

2.5. Epämuodollinen oppiminen

Epämuodollinen oppiminen tunnetaan myös non-formaalina oppimisena ja sen vastakohta on muodollinen (formaali) oppiminen. Se tapahtuu yleensä koulutusorganisaatiossa eikä johda tutkintoon. (uef.fi 2020.) Epämuodollista oppimista voi olla melkein mikä tahansa opettavainen aktiviteetti, mikä tapahtuu muodollisen järjestelmän ulkopuolella (Žagar & Kelava 2014, 4).

Epämuodollisen oppimisen käsite on mukana listassa, sillä se on tärkeä osa sekä yhteisöpedagogin opintoja, että myös seksuaalikasvatusta. Non-formaalin oppimisen edistäminen on esimerkiksi yksi Humakin yhteisöpedagogiopintojen kompetensseista

(wiki.humka.fi 2019). Epämuodollisesta seksuaalikasvatuksesta kerrotaan enemmän luvussa 3.

3 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT OPINNÄYTETYÖSSÄ

Tämä opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena (case study). Tapaustutkimuksessa pyritään konkreettisen kehittämisen sijaan luomaan kehittämis ehdotuksia (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 38). Lähdin selvittämään vastausta näihin kysymyksiin ja pohtimaan vastausten pohjalta vaihtoehtoja yhteisöpedagogin tutkintoon:

- 1) Mitä yhteisöpedagogin seksuaalikasvatuksen osaaminen voisi olla?
- 2) Mitä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatuksen kentällä?
- 3) Mitä työelämä odottaa tai toivoo yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatukseen liittyen?

Menetelminä käytettiin kirjallisuuteen tutustumista, haastatteluja ja benchmarkkausta.

Benchmarkkauksen tarkoituksena on vertailla ja tunnistaa oman toiminnan heikkouksia, joita voisi lähteä kehittämään (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 43). Se on hyvä keino nähdä, miten muualla toimitaan (Vannas 2002, 22). Tässä tapauksessa benchmarkkaus tapahtui Centrian, Xamkin ja Humakin yhteisöpedagogitutkinnon opetussuunnitelmien välillä.

Kirjallisuuteen tutustumisessa en tutustunut vain tutkimus- ja ammattilaiskirjallisuuteen, vaan myös seksuaalikasvatuksesta kirjoittaviin blogeihin ja artikkeleihin. Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat (2018) kuinka esimerkiksi nuorten mielipidekirjoitukset ovat varsinkin nuorten kanssa työskenteleville yhtä tärkeitä kuin tieteeseen perustuva tieto.

Haastateltavina olivat yhteisöpedagogeiksi opiskelevat, jo valmistuneet yhteisöpedagogit, sekä työelämässä olevat yhteisöpedagogit. Haastattelukutsu ja -kysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteistä. Haastattelukutsu jaettiin Humakin Peppi-alustalla ja HUMAK Kuopion facebook-ryhmässä. Peppi oli hyvä alusta saada yhteys nykyisiin Humakin opiskelijoihin, kun taas facebook-ryhmä oli mahdollisuus tavoittaa nykyisten opiskelijoiden lisäksi myös entiset.

Toimin itse haastattelijan roolissa.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina, eli kysymykset suunniteltiin ennakkoon, mutta haastattelujen aikana niiden järjestykset tai sanamuodot saattoivat vaihdella (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 97). Haastattelut nauhoitettiin ja haastatteluun osallistujille kerrottiin tästä.

Haastattelut nauhoitettiin, koska se antoi mahdollisuuden palata uudelleen haastattelutilanteeseen, mikä taas mahdollisti esimerkiksi uusien näkökulmien löytämisen. Haastattelujen jälkeen tallenteet litteroitiin, eli kirjoitettiin auki. Litterointi toteutettiin yleiskieltä käyttämällä, koska koin että vain vastausten sisällöllä oli merkitystä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 96.)

Haastattelut pyrittiin pitämään anonyymina, eli aineistoissa ei mainita haastateltavien nimiä, ikiä, sukupuolia, työpaikkoja, oppilaitoksia tai paikkakuntia. Haastattelujen tallenteet säilytettiin siihen asti, kunnes opinnäytetyö hyväksyttiin.

4 SEKSUAALIKASVATUS ENNEN JA NYKYPÄIVÄNÄ

Tarkastelen seuraavaksi, miten seksuaalikasvatus on kehittynyt Suomessa. Koen, että sekä lukijan että tulevien ja nykyisten yhteisöpedagogien on hyvä tietää, mistä lähtökohdista seksuaalikasvatus Suomessa on tullut ja mihin suuntaan se vielä voisi mennä.

Suomen kouluissa aloitettiin nuorten seksuaalikasvatuksen tehostaminen 1970- ja 1980-luvuilla (Nazarenko 2011, 32). 80-luvulla seksuaalikasvatus tunnettiin pääsääntöisesti nimellä ”ihmissuhde- ja sukupuolikasvatus” (Kontula & Meriläinen 2007, 9). Kun seksuaalikasvatukseen panostettiin, positiivisena tuloksena aborttien määrä lähti laskuun. Valitettavasti 1990-luvun laman iskiessä monissa kouluissa vähennettiin seksuaalikasvatusta tai se poistettiin kokonaan, minkä seurauksena seksitaudit ja abortit lähtivät taas nousuun. Vuonna 2004 seksuaalikasvatus tuli pakolliseksi Suomen kouluissa. (Nazarenko 2011, 32.)

Yhteiskunta on alkanut herätä seksuaaliterveyden tärkeyteen ja seksuaalikasvatus on yksi terveyden edistämisen keinoista. Tällä kentällä on kuitenkin vielä paljon opittavaa ja kehitettävää. Vaikkakin seksi ja seksuaalisuus sanoitetaan monissa paikoissa luonnollisiksi asioiksi, niistä puhutaan silti edelleen varoen

(kynaniekansalaisetmietteet.com 2020). Toki Väestöliiton FINSEX-tutkimushankkeen mukaan seksuaalinen vapaamielisyys on lisääntynyt, erityisesti naisilla (vaestoliitto.fi 2015).

Kouluissa seksuaalikasvatus painottuu pääasiassa seksiin, varsinkin sukupuolitauteihin ja raskauden käsittelyyn (Vanhatalo 2019). Lehtonen kirjoitti 2000-luvun alussa, kuinka pääosassa on usein kondomi ja sen esittely (2003, 59). Vaikkakin nykypäivänä tilanne on suhteellisen sama, oppi ei välillä tunnu menevän perille. Vuonna 2019 Väestöliitto järjesti Kumita-kampanjansa kuudetta kertaa, jonka tarkoituksena on kannustaa kahdeksasluokkalaista harjoittelemaan kondomin käyttöä. Kampanjassa moni kahdeksasluokkalainen ilmaisi, että he ovat kyllä harjoitelleet kondomin käyttöä, mutta joka kolmas ei ole kuitenkaan käyttänyt kondomia yhdynnässä. (vaestoliitto.fi 2019.)

Ehkäisystä huolehtiminen on vielä nykypäivänäkin usein naisen harteilla ja sitä tarkastellaan raskauden ehkäisyn näkökulmasta. Moni mies saattaa jättää kondomia käyttämättä, jos hän kuulee, että naispuolinen seksipartneri käyttää ehkäisytabletteja. (Aarnipuu & Aarnipuu 2012, 84-85.) THL tiedotteen mukaan vuonna 2019 Suomessa todettiin yli 1000 klamydiaa tartuntaa enemmän kuin edellisellä vuonna (thl.fi 2020).

Eli vaikka kondomi ja sukupuolitaudit ovat pääosassa seksuaalikasvatuksessa, niistäkin puhuminen tapahtuu vain heteronormatiivisesta näkökulmasta ja pintaraapaisuna. Väestöliiton 2006 tekemän tutkimuksen mukaan nuorista kondomin käytön ehdottaminen omalle seksikumppanille ja kondomin käyttäminen ylipäänsä oli helppoa, mutta seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista oli vaikea saada neuvoa ja tietoa (Kontula & Meriläinen 2007, 14). Yle Uutisten haastateltavan Ali Tiialan kokemuksen mukaan koulussa opettajat kokivat seksuaalisen moninaisuuden olevan ”nuoremman sukupolven juttuja”, eikä erilaisista seksitavoista otettu edes selvää (Kangasvieri 2019). Näin ei kuitenkaan tulisi olla, sillä lapset kiinnostuvat kuitenkin jo varhain seksuaalisuuden moninaisuudesta ja keskustelevat näistä asioista usein keskenään. Tämä valitettavasti johtaa yleensä ilman aikuisen ohjausta epäasiallisen ja väärän tiedon leviämiseen. (Karvinen 2016, 11.)

Vuonna 2013 Väestöliiton järjestämässä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kyselyssä selvisi että 50 % kaipaasi lisämateriaalia seksuaalikasvatuksen tueksi. Esimerkiksi 72 % toivoi materiaalia, jossa käsiteltäisiin seksuaalisuuden myönteisyyttä. (vaestoliitto.fi

2013.) Katriina Bildjuschkin toteaa myös Keskisuomalaisen haastattelussa kuinka hyvistä opetusmateriaalista on puutetta (ksml.fi 2012).

Nautinnosta ja omista rajoista puhuminen säteilee poissaolollaan seksuaalikasvatuksessa. (teekutsuilla.fi 2019.) Hivpointin seksuaalikasvatustyössä nuoret ovat toivoneet, että seksuaalikasvatusta lisättäisiin ja sitä tulisi pidemmällä aikavälillä (Oinonen & Susineva 2019, 25). Tämän vuoksi on pohdittu, että aihetta lähestyttäisiin positiivisemmasta näkökulmasta, mikä tehokkuuden lisäksi tuntuisi myös realistisemmalta. Muodollisen seksuaalikasvatuksen lisäksi nuoret tarvitsisivat myös epämuodollista kasvatusta, joka täydentäisi muodollista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010, 8.)

Ensisijaisesti lasten ja nuorten seksuaalikasvatus tapahtuu kotona ja koulussa. Olisiko kuitenkin mahdollista, että kotona ja koulussa saatuja oppeja voisi täydentää esimerkiksi yhteisöpedagogin toimesta, juuri näillä epämuodollisen kasvatuksen menetelmillä? On hyvä muistaa, että melkein kuka tahansa turvallinen aikuinen voi keskustella nuoren kanssa seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä teemoista (Oinonen & Susineva 2019, 24).

Monipuolista ja epämuodollista seksuaalikasvatusta löytyy tällä hetkellä Suomesta jo jonkin verran. Helsingissä Loisto Setlementin Tyttöjen Talo tarjoaa pienryhmille maksutonta seksuaalikasvatusta, jossa tutustutaan muun muassa vuorovaikutukseen, vapauteen ja vastuuseen toiminnallisten menetelmien avulla (tyttojentalo.fi 2020). Hivpointin ylläpitämä Just wear it-nettisivu on taas suunnattu nuorille ja nuorten kanssa työskenteleville. Sivusto tarjoaa erilaisia opiskelumateriaaleja ja vinkkejä liittyen seksuaalisuuteen ja ehkäisyyn. (justwearit.fi 2018.)

Monille tutun Ylexin, Punaisen Ristin, Väestöliiton ja Syöpäjärjestöjen Kesäkumikampanjan voisi laskea myös epämuodolliseksi seksuaalikasvatukseksi. Kampanjan tarkoituksena on nostaa kondomin käytön tärkeyttä. Ilmaisten kondomien jaon lisäksi, kampanjaan on liittynyt joka vuosi myös ”kesäkumibiisi”, jonka laulaa tunnettu suomalainen artisti tai artistit. (vaestoliitto.fi 2017.) Kesäkumi-kampanja järjestettiin ensimmäistä kertaa 1995, ja se on tällä hetkellä yksi Suomen näkyvimmistä kondomikampanjoista. (Aarnipuu & Aarnipuu 2012, 63-64.)

Seksuaalikasvattajana ja -vaikuttajana tunnettu Kaisa Merelä järjestää taas täysi-ikäisille naisille seksuaalisen voimaantumisen verkkokursseja. Merelän mukaan

kursseilla kyseenalaistetaan normeja ja harjoitetaan seksuaalista itsevarmuutta. (kaisaminni.com 2020.)

Toukokuussa 2020 Suomen Lukiolaisten Liitto ja Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry järjestivät Sexpon kanssa yhteistyössä Puhutaan Panemisesta-kampanjan sosiaalisessa mediassa. Yksi kampanjan tavoitteista oli normalisoida seksistä puhuminen. Kampanjassa nuoret pääsivät itse vaikuttamaan aktiivisesti toteutukseen. 43 % kampanjaan osallistuneista nuorista koki, ettei koulu tarjoa heille tarpeeksi tietoa seksuaalisuudesta. (sexpo.fi 2020.)

4.1. Seksuaalikasvatus Kuopiossa

Tarkastelen työssä erikseen Kuopion seksuaalikasvatustilannetta, sillä oma kampukseni sijaitsee Kuopiossa, alue on minulle tuttu ja työn tilaajana toimii Humakin Kuopion kampus. Tällä hetkellä Kuopiossa koulujen lisäksi seksuaalikasvatusta tarjoaa muun muassa Punaisen Ristin Pluspiste-toiminta ja Setlementti Puijolan Tyttöjen talo.

Tyttöjen Talon johtaja Johanna Luomala tarjoaa Kuopion Tyttöjen talolla jokaisena arkipäivänä seksuaalineuvontaa. Tämän lisäksi talolla on kehitetty ”Sinun polkusi”-niminen seksuaalikasvatusrata, jonka voi tilata maksutta kouluille. Radalla pohditaan seksuaalisuuden moninaisuutta, seksuaalioikeuksia ja kehon muutoksia. (puijola.net 2020.) Luomala toteaa Yle Uutisten haastattelussa, kuinka seksuaalikasvatuksen taso kouluilla vaihtelee suuresti, eikä kaikilla nuorilla ole välttämättä turvallista aikuista, jolle he pystyisivät puhumaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. (Pöntinen 2016.)

Punaisen Ristin Pluspiste taas tarjoaa vapaaehtoisvoimin nimettömiä ja maksuttomia hiv-testejä ja seksuaaliterveysneuvontaa (punainenristi.fi 2020). Pluspiste-toiminnan vapaaehtoiset vierailevat myös festareilla ja kouluilla kertomassa seksuaalisuudesta ja seksuaaliterveydestä (rednet.punainenristi.fi 2020). Vierailun yhteydessä on yleensä toiminnallinen osuus nimeltä kondomiajokortti. Ajokorttiin kuuluu kolme vaihetta, joiden avulla nuorille pääsee puhumaan muun muassa turvaseksistä, ehkäisystä ja seksitaudeista (Hongisto 2015).

Tyttöjen Talon ja Punaisen Ristin lisäksi Kuopiosta löytyy kaupungin oma seksuaaliterveysneuvola. Ehkäisystä puhumisen ja hoitamisen sekä

seksitautitestausten lisäksi kaupungin neuvola tarjoaa myös seksuaalineuvontaa, johon voi varata ajan joko soittamalla tai sähköisesti (kuopio.fi 2020).

Kuopiossa toimii myös aktiivisesti Pohjois-Savon Seta, joka ajaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. He järjestävät muun muassa erilaisia juhlia, vertaistukiryhmiä ja paneelikeskusteluja. (pohjoissavonseta.fi 2020.)

5 YHTEISÖPEDAGOGIKOULUTUS SUOMESSA

Tällä hetkellä Suomessa pystyy opiskelemaan yhteisöpedagogiksi kolmessa eri ammattikorkeakoulussa: Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (Humak), Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa (Xamk) ja Centrian ammattikorkeakoulussa (Centria). Tässä luvussa vertailen yllämainittujen koulujen opetussuunnitelmia. Alkuperäinen suunnitelma oli selvittää, löytyykö kouluilta omaa kurssiaan seksuaalisuudesta, mutta valitettavasti ei löytynyt. Lähdin siis pohtimaan voisiko seksuaalikasvatus olla osa jotain toista jo olemassa olevaa kurssia. Opetussuunnitelmia lukiessani en ottanut huomioon kieliä tai vapaasti valittavia opintoja. Tahdon myös nostaa esille, että Centrian yhteisöpedagogikoulutus eroaa hieman Xamkin ja Humakin koulutuksista, sillä Centriasta yhteisöpedagogeiksi valmistuvat erikoistuvat kirkon nuorisotyöhön.

5.1. Opetussuunnitelmat

Humakissa opinnot alkavat yleisillä opinnoilla, joihin kuuluu muun muassa opiskeluvalmiuksien harjoittamista. Yleisten opintojen jälkeen siirrytään ammatillisiin opintoihin, joissa opiskelijat pääsevät tutustumaan esimerkiksi yhteisölliseen ja pedagogiseen toimintaan, johon opintosuunnitelman mukaan sisältyy muun muassa yksilön kasvu ja kehitys, osallistava pedagogiikka, sekä ihmisoikeudet ja moninaisuuden kohtaaminen. (humak.fi 2018, 9.)

Xamkissa aloitetaan suhteellisen samankaltaisilla opinnoilla, joissa harjoitetaan ohjaus- ja vuorovaikutustaitoja ja nuorten kasvun tukemista (xamk.fi 2020). Poikkeuksena Centriassa opinnot alkavat tutustumalla työelämätoimijuuteen, yrittäjyyteen ja kehittämistoimintaan (centria.fi 2020).

Nuoren kasvaessa ja kehittyessä tapahtuu paljon, minkä vuoksi nuori tarvitsee lähelleen kannustavaa tukea (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander & Rinkinen 2008, 15). Kehityopsykologia on osoittanut, kuinka seksuaalinen kehittyminen on osa lapsen ja nuoren yleistä kehitystä (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010, 22). Tämän vuoksi olisi hyvä, että yhteisöpedagogin opiskellessa kasvua ja kehitystä, sitä opiskeltaisiin kokonaisvaltaisesti, eli käytäisiin läpi myös seksuaalista kehitystä pohdiskellen ja keskustellen.

Centrialla siirrytään yleis- ja kieliopintojen jälkeen taidepainotteisiin opintoihin, joihin kuuluu muun muassa kädentaidot ja draama (centria.fi 2020). Humakilla taas on osallistavan pedagogiikan ja kasvatuksellisten menetelmien opintoja (humak.fi 2018, 9). Näissä Centrian ja Humakin opinnoissa olisi hyvä mahdollisuus lähteä harjoittamaan mielikuvitustaan seksuaalisuudesta puhuttaessa. Yhteistyö on iso sana tässä kohtaa. Seksuaalikasvatus on parhaimmillaan silloin kun kaikkien alojen toimijat pitävät yhtä (Bildjuschkin & Ruuhilahti 2008, 21). Tässä olisi hyvä mahdollisuuksien ja uusien ideoiden kenttä.

Yksi mielenkiintoinen tapa, joka voisi sopia osallistavaan pedagogiikkaan, taidepainotteisiin opintoihin ja seksuaalikasvatukseen ovat toiminnalliset menetelmät. Seksuaalikasvattajan tehtävä on sujuvampaa ja lähestyttävämpää, kun asioita lähtee pohtimaan toiminnallisten menetelmien kautta (Hilakivi & Kalkasmaa 2010, 9). Vuonna 2006 Väestöliiton kouluissa suoritettussa seksuaalikasvatustutkimuksessa kerrottiin, kuinka kouluissa oli esimerkiksi aloitettu käyttämään draama- ja roolileikkejä seksuaalikasvatukseen yhdistettynä (Kontula & Meriläinen 2007, 50). Taiteelliset menetelmät antavat nuorille hyvän mahdollisuuden testailla erilaisia rooleja, ajatuksia ja ideoita, joita nuoret muuten jäisivät todennäköisesti miettimään itsekseen (Mäenpää 2013, 7). Taide voi myös auttaa pääsemään eroon omista estoista ja ennakkoluuloista (Kaipainen 2010, 52). Myös Väestöliiton järjestämässä PoikaS-hankkeen tuloksista nousi ylös toiveita tutustumiskäynneistä, vierailuista ja koulun ulkopuolelta tulevista luennoitsijoista ja kouluttajista (Halonen, Reyes & Kontula 2014, 18).

Xamkillä jatketaan kansainvälisyys- ja työyhteisöosaaminen opinnoilla (xamk.fi 2020), ja Centriassa opiskellaan kirkon lapsi- ja nuorisotyön ammattiopintoja, joihin kuuluu muun muassa kulttuurien ja uskontojen kohtaaminen, sielunhoito ja

ammattietiikka (centira.fi 2020). Humakilla tutustutaan ihmisoikeuksiin ja moninaisuuden kohtaamiseen (humak.fi 2018, 9). Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksiin kuuluvia oikeuksia, mitkä tulkisevat seksuaalisuutta ja sen merkitystä ihmiselle (Ahtola, Forsström & Paalanen 2019, 10).

Yksi seksuaalioikeuksista on oikeus saada tietoa seksuaalisuudesta. Laadukas, tietoa antava seksuaalikasvatus edistää ihmisten seksuaaliterveyttä, tasa-arvoa, tietoja, taitoja ja asenteita. (Ilmonen & Korhonen 2015, 18.) Seksuaalikasvatuksessa tavoitellaan myös sukupuoliroolien tiedostamista ja seksuaalisen moninaisuuden ja sukupuolten erojen kunnioittamista (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010, 28).

Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta puhuttaessa olisi hyvä pohtia myös monikulttuurisuutta. Muun muassa Väestöliiton PoikaS-hankkeessa huomioitiin, kuinka maahanmuuttajanuorten tietotaso seksuaalisuudesta oli kantasuomalaisiin verrattuna huonompi (Halonen, Reyes & Kontula 2014, 10). Yle Areenan Pillupäiväkirjat-dokumenttisarjassa 13-vuotiaana Suomeen muuttaneen Alicen kokemusten mukaan deittailu Suomessa on haastavaa juuri kulttuurierojen ja hänen ihonväriensä fetissoinnin vuoksi (Sunni 2019). Seksuaalikasvatusta annettaessa ryhmälle, johon kuuluu myös maahanmuuttajanuoria, tulisi painottaa etnisen taustan merkitystä ja tukea nuorten omaa identiteettiä (Ahtola, Forsström & Paalanen 2019, 40). On tärkeää kasvattaa luottamusta ja harjoittaa dialogia (Apter, Eskola, Säävälä & Kettu 2009, 11). Yhteisöpedagogien tulisi siis pohtia ihmisoikeuksia, moninaisuutta, kulttuureja, uskontoja, kansainvälisyyttä ja ammattietiikkaa myös seksuaalisuuden ja seksuaalikasvattajan näkökulmasta.

Yhteisöllisen ja pedagogisen toiminnan opintojen jälkeen opiskelijat siirtyvät Humakissa yhteiskunnallisen toiminnan opintoihin, johon kuuluu muun muassa hyvinvointipalveluihin tutustuminen (humak.fi 2018, 9).

Seksuaalinen hyvinvointi on asia, joka kulkee yhdessä yleisen hyvinvoinnin kanssa (Tanskanen 2017, 52). Siihen liittyy voimaa, johon yhdistyy samaan aikaan herkyyttä ja henkilökohtaisuutta (Erkko & Hannukkala 2013, 57). Yhteisöpedagogit voisivat siis käydä opintojensa aikana myös läpi, miten hyvinvointipalvelut ajavat seksuaalista hyvinvointia.

Yhteiskunnallisen toiminnan opintojen jälkeen Humakin yhteisöpedagogiopiskelijat suorittavat ammatillisia harjoitteluja, ammatillisesti syventäviä opintoja ja kehittämistoiminnan opintoja (humak.fi 2018, 9).

Centrialla siirrytään kansalaistoiminnan ja kasvatuksen ammattiopintoihin, joihin kuuluu muun muassa yhteisöpedagogi kasvattajana, nuorisotyö koulussa ja lastensuojelu (centria.fi 2020).

Nuorisotyö koulussa antaisi mahdollisuuden yhteisöpedagogille päästä vaikuttamaan koulumaailman seksuaalikasvatukseen. Lastensuojeluun liittyen yhteisöpedagogin olisi hyvä valmistautua tapauksiin, missä käsitellään nuoren seksuaalista kaltoinkohtelua. Nuorten kanssa työskentelevän aikuisen vastuulla on keskustella seksuaalisesta kaltoinkohtelusta nuoren kanssa ja hänen tulisi osata myös neuvoa nuorta mistä hänen kannattaisi hakea apua ja tukea häntä avunhakuprosessin aikana (nuortenexit.fi 2020).

Xamkin tavoitteisiin kuuluu se, että heidän yhteisöpedagoginsa osaisivat opintojensa jälkeen toimia erilaisissa nuorisokasvatuksen ympäristöissä, he ymmärtäisivät nuorten elämää ja tunnistaisivat nuorten kasvuun, kehitykseen sekä hyvinvointiin liittyvät tekijät. (xamk.fi 2020.)

Humakin opetussuunnitelma lupaa, että opinnoista valmistuu nuoriso- ja järjestötyön ammattilaisia, jotka soveltuvat yhä moninaisempiin toimintaympäristöihin yhteiskunnan eri sektoreilla. (humak.fi 2018, 7.)

Centria taas kirjoittaa nettisivuillaan, kuinka heiltä valmistuneet yhteisöpedagogit voivat työllistyä muun muassa lastensuojelu- ja nuortenhuoltolaitoksiin, järjestöihin tai nuorisokeskuksiin. (web.centria.fi 2020.)

Kaikki ammattikorkeakoulut mainitsevat monipuoliset työympäristöt, joten miksi yhteisöpedagogin työympäristöön ei siis voisi kuulua myös seksuaalikasvatus? Loppupeleissä yhteisöpedagogin työ on ihmisten kohtaamista ja kaikki ihmiset ovat seksuaalisia olentoja.

5.2. Opetussuunnitelman tutkimisesta sosiaalisen median katseluun

Tutustuttuani Xamkin, Centrian ja Humakin opetussuunnitelmiin, perehdyin kyseisten koulujen instagramtileihin. Valitsin instagramin sen vuoksi, että se on sosiaalisen median alusta, jota moni nuori käyttää aktiivisesti. Se on oiva paikka

koulutuksien markkinointiin, ja päivityksiä seuraavat tulevat tai nykyiset yhteisöpedagogit, sekä nuoret, jotka ovat tekemisissä yhteisöpedagogien kanssa. Tavoitteenani oli löytää heidän tileiltään jokin päivitys, johon seksuaalisuus liittyisi jollakin tavalla. Benchmarkkasin instagramtilejä huhtikuun 2020 lopussa.

Centrian instagramissa oli läsnä vahva monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, esimerkiksi monet heidät päivityksistään olivat suomen kielen lisäksi käännetty englanniksi. Ainoa löytämäni seksuaalisuuteen liittyvä päivitys oli viime vuoden kesältä Prideviikolta. Päivityksessä oli kuva pienestä sateenkaarisydämeestä ja kuvatekstinä ”Love is love! Yhdessä teemme maailmasta tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen”. (instagram.com 2020.)

Xamkilla näytti olevan näistä kolmesta ammattikorkeakoulusta eniten seuraajia ja monissa kuvissa vilahti suomalaisia julkisuuden henkilöitä. Pitkän selailun jälkeen löysin muutaman kuvan Mikkeli Pridesta vuodelta 2019, joita muun muassa kampuksen yhteisöpedagogiopiskelijat olivat järjestämässä. ”Xamkissa yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä edistetään ja tuetaan kaikessa toiminnassa, ja myös häirinnälle ja kiusaamiselle on Xamkissa nollatoleranssi”, Xamk kirjoittaa kaikissa Mikkeli Pride kuvissaan. (instagram.com 2020.)

Humakilta löytyi paljon kuvia lukiossa ja ammattiopistoissa tehdyistä markkinointi- ja vierailukeikoista, mutta ei päivityksiä seksuaalisuudesta. Tilistä päätellen Humak on vasta viimeisen vuoden sisällä ryhtynyt panostamaan kyseiseen sometiliinsä. (instagram.com 2020.)

6 HAASTATTELUT

Benchmarkkauksen jälkeen toteutin haastattelut. Haastateltavia oli yhteensä kuusi, neljä vielä yhteisöpedagogiksi opiskelevaa ja kaksi valmistunutta, työelämässä olevaa. Haastattelut toteutettiin etänä videopuheluina ja äänitettiin erillisellä nauhurilla. Haastattelukysymysten keskiössä olivat opinnäytetyön kolme pääkysymystä:

- 1) Mitä yhteisöpedagogin seksuaalikasvatuksen osaaminen voisi olla?
- 2) Mitä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatuksen kentällä?

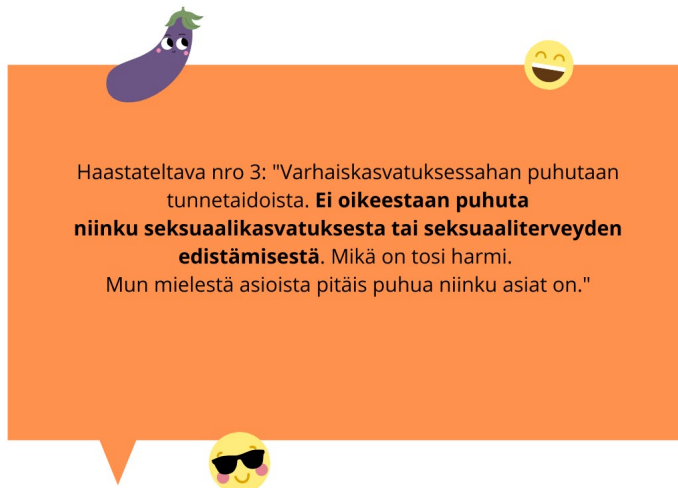
3) Mitä työelämä odottaa tai toivoo yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatukseen liittyen?

Haastattelujen jälkeen kuuntelin ja litteroin nauhoitukset. Haastattelukysymykset löytyvät tämän opinnäytetyön liitteistä. Haastattelujen nauhoitukset ja litteroinnit tuhotaan asianmukaisesti kun opinnäytetyö on julkaistu. Tässä luvussa tulee olemaan suoria lainauksia haastatteluista, ja haastateltavista käytetään nimityksiä ”haastateltava nro 5”, ”haastateltava nro 2” ja niin edelleen. Syy miksi haastateltavia kutsutaan numeroilla on anonymisointia, eli pyrkimystä tehdä niin ettei haastateltavia henkilöitä pystyisi tunnistamaan (Tietoarkisto, 2020).

Suurin osa haastatteluun hakeneista oli jo valmiiksi kiinnostunut aihealueesta ja asiasta kokeneita opintojen ulko- ja sisäpuolella. Yksi oli tehnyt muun muassa seksuaalikasvatukseen liittyvää vapaaehtoistyötä. Yksi haastateltavista oli taas tehnyt samaa aihetta käsittelevän opinnäytetyön. Eräs haastateltavista myönsi heti alkuun, ettei ollut edes ihan varma mitä seksuaalikasvatus tarkoittaa ja pyysi minua avaamaan käsitteen aluksi ennen kysymyksiä. Monikaan ei kuitenkaan kokenut hankalaksi keskustella aihealueesta haastatteluissa ja suurinosa saattoi vastata johonkin kysymykseen niinkin kattavasti, että muutamien kysymysten yli pystyi hyppäämään. Vaikka moni haastateltava koki aiheen mielenkiintoiseksi ja vastauksissa oli itsevarmuutta, heidän mielestään kehittettävääkin löytyi.

Haastattelujen perusteella yhteisöpedagogeiksi vielä opiskelevat kokivat että kouluissa saatettiin puida ohimennen seksuaalikasvatukseen liittyviä asioita, mutta niitä ei

juurikaan käydä läpi omilla nimillä. Sama kokemus oli myös työelämässä.

Haastateltavat kokivat seksuaalikasvatukseen liittyvät välttelyn kummallisena, koska olennainen osa ammattia on kuitenkin työskennellä nuorten parissa. Heillä pitäisi olla valmiuksia kohdata nuori, myös seksuaalikasvatukseen liittyvien teemojen parissa. Harjoitteluissa esimerkiksi nuorisotaloilla on saattanut ohimennen kuulla nuorten pohtivan ääneen seksuaalisuuteen liittyviä asioita, mutta opiskelijat eivät ole uskaltaneet liittyä mukaan, koska eivät koe omaavansa tarpeeksi valmiutta tämänkaltaisiin keskusteluihin. Myös satenkaarinuorten ja -perheiden kohtaamiseen olisi tarvinnut joitain valmiuksia. Haastattelujen perusteella yhteisöpedagogin seksuaalikasvatuksen osaamiseen tulisi liittää aiheeseen liittyvän sanaston opettelua ja kohtaamista.

Haastatteluissa nostettiin esille, että yhteisöpedagogin koulutuksessa olisi hyvä olla jokin seksuaalikasvatukseen liittyvä opintojakso, pakollinen tai vapaaehtoinen.

Oma erillinen opintojakso aiheesta koettiin sen takia hyväksi, koska aihealue on niin laaja. Opintojakso antaisi mahdollisuuden keskittyä asiaan rauhassa, eikä se olisi vain yksi tehtävä monien muiden joukossa. Kun kysyin haastateltavilta ideoita, mitä yhteisöpedagogien seksuaalikasvatusopintojaksolla voisi olla, ehdotettiin muun muassa Hivpointin ja Väestöliiton vierailua, identiteettiin ja persoonaan liittyviä puolia, puheeksiottamista ja kohtaamista, ja termistöä.

Tämän vuoden keväällä julkaistussa opinnäytetyössä oltiin myös nostettu esille että opintojakso olisi suotava. Opinnäytetyössä Humakin yhteisöpedagogiopiskelijoille

oltiin suoritettu seksitautien ehkäisyyn liittyvä verkko-opintojakso, jonka moni oli kokenut hyödylliseksi. (Walden 2020, 49.)

Haastateltavat kokivat, että opintojaksolla olisi hyvä käydä läpi myös aiheeseen liittyvää herkkyyttä. Seksuaalisuuten liittyvät asiat saavat useasti nuoret pohtimaan omaa normaaliuttaan, mihin hyvän seksuaalikasvattajan tulisi myös varautua.

Toimittaja Ina Mikkolan ja nuorten naisten ja tyttöjen sivuston Demi.fi:n kyselyn mukaan 30 % koki häpeää liittyen sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyviin ennakkoluuloihin (Mikkola 2020). Väestöliiton Poikien Puhelimesta monet ovat olleet huolissaan peniksensä koosta, ulkonäöstä ja erektioon liittyvistä asioista (Kekkonen & Reyes 2016, 15). Nuoret voivat myös miettiä itsekseen hyvinkin raskaita asioita ja kokemuksia liittyen seksuaalisuuteen, jännittäen aikuisten reaktiota (Kallio 2012, 101).

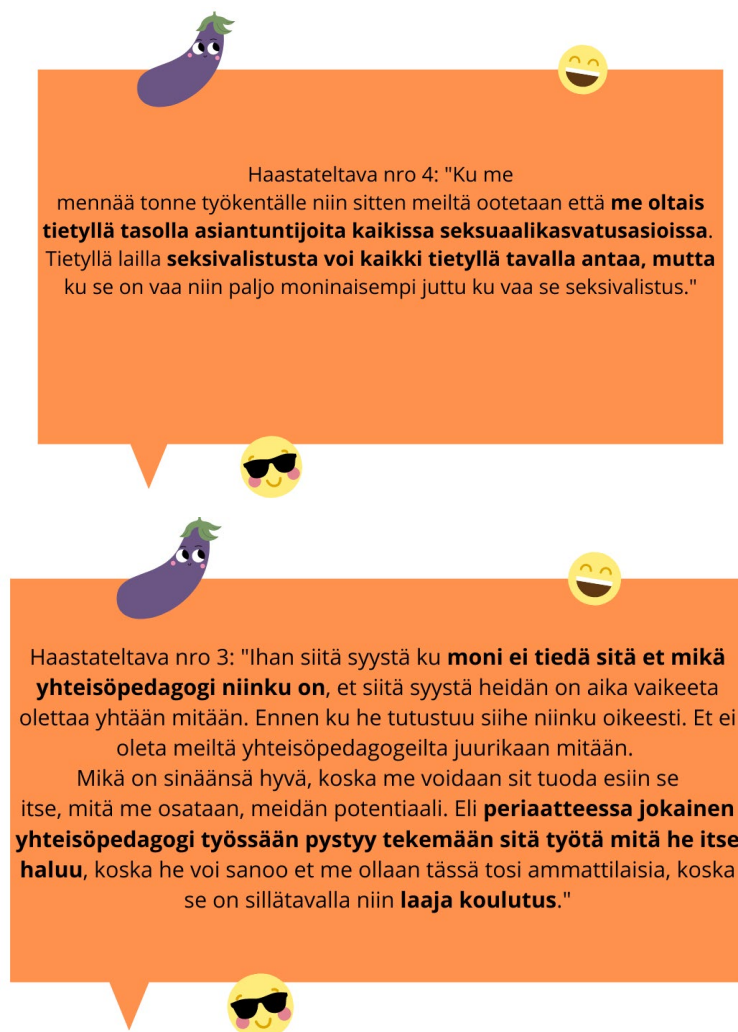
Myös monipuolisia tehtäviä populaarikulttuurista ja kohtaamisesta toivottiin. Yksi haastateltavista oli käynyt ennen yhteisöpedagogikoulutusta nuoriso-ohjaajan koulutuksen, johon oli kuulemma kuulunut seksuaalikasvatukseen liittyvä opintojakso. Jakso oli ollut kuitenkin suoritettu kiireessä ja suurimmaksi osaksi huumoripohjalla.

Yhteisöpedagogeista puhuttaessa sosionomivertaus on aika yleinen ja niin oli myös näissä haastatteluissa. Haastateltavat pohtivat, tulisiko näiden kahden koulutuksen sisältöjen olla lähempänä toisiaan, kun kerran rinnastamiselta ei voi välttyä.

Kävin vilkaisemassa Savonian ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksen opetussuunnitelmaa, mutta en löytänyt Savonian sosionomienkaan opetussuunnitelmasta seksuaalikasvatukseen liittyviä opintoja. Opintoihin sisältyi kylläkin perhetyö, päihdetyö ja lähdisuhdeväkivallan opintoja, joihin voisi liittää myös seksuaalikasvatukseen liittyviä opintoja (portal.savonia.fi 2020.)

Haastatteluissa huomautettiin kuinka helppo sosionomi-yhteisöpedagogi-vertaus on tehdä, sillä moni ei vielä tiedä mitä yhteisöpedagogi tarkoittaa tai tekee. Kuinka paljon tämä vaikuttaa työelämän odotuksiin? Osaako työelämä odottaa tai toivoa yhteisöpedagogeilta seksuaalikasvatukseen liittyvää osaamista? Vastaukset vaihtelivat.

Yksi työelämässä oleva koki, että odotuksia seksuaalikasvatuksen osaamisesta on ja työpaikalta harvoin saa asiaan liittyvää ammatillista tukea. Itse joutuu useimmiten ottamaan asioista selvää ja pyytämään paikalle ulkopuolisia ammattilaisia. Jotkut taas kokivat, että ihan pintaraapaisutiedolla pärjää työelämässä, yksi haastateltava oli taas sitä mieltä että yhteisöpedagoginimikkeen tuntemattomuuden vuoksi odotuksia on hyvin vähän. Tuntemattomuus antaa kuitenkin yhteisöpedagogeille hyvän mahdollisuuden lähteä luomaan tyhjästä ilman odotuksia.

6.1. Hyvä seksuaalikasvattaja

Millainen on sitten hyvä seksuaalikasvattaja? Melkeinpä kaikissa haastatteluissa käytettiin sanaa "avoin". Seksuaalikasvattajan olisi hyvä myös osata kuunnella.

Muutama haastateltava huomautti myös, että seksuaalikasvattajan tulisi olla sinut puhumaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Yhdessä haastattelussa nousi esiin positiivisen ja lämmينhenkisen suhtautumisen tärkeys. Seksuaalikasvattajan tulisi myös ymmärtää, että hänellä on vastuu ottaa asioista selvää. Olisiko näiden vaatimusten perusteella siis yhteisöpedagogi hyvä seksuaalikasvattaja? Vastaukset vaihtelivat osittain, mutta suurinosa oli kuitenkin positiivisella kannalla.

Yhteisöpedagogi olisi kuulemma hyvä seksuaalikasvattaja vuorovaikutustaitojen takia. Yhdessä haastattelussa nostettiin esille kuinka tärkeät vuorovaikutustaidot ovat jo koulutuksen alusta asti ja kuinka nämä taidot vain vahvistuvat koulutuksen myötä. Yhteisöpedagogien kompetensseihin kuuluu yhteisöllinen osaaminen. Yhteisölliseen osaamiseen liittyy yhdenvertainen ja sosiaalinen edistäminen, sekä

yksilön ja ryhmän ohjaus (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2019).

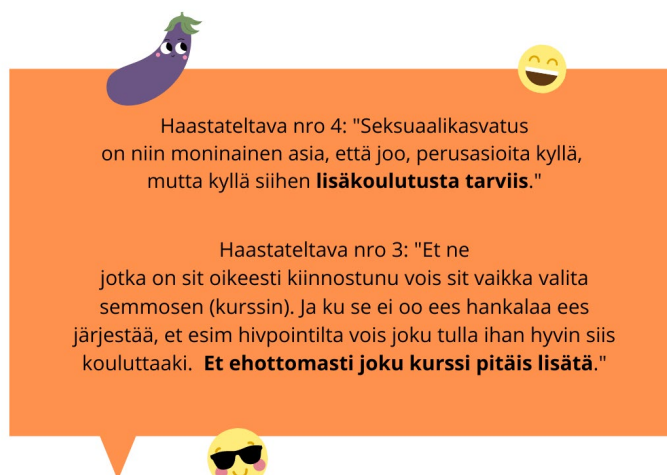
Yhteisöpedagogit olisivat myös työkenttensä vuoksi helposti nuorten ”sisäpiirissä”, mikä myös ajaisi hyvän seksuaalikasvattajan asiaa.

Yhteisöpedagogin tutkintoon liittyy myös pedagogisen osaamisen kompetenssi.

Yhteisöpedagogeilta siis löytyy teoreettista tietoa kasvusta ja kehityksestä, ja pedagogisia ja osallistavia menetelmiä erilaisiin toimintaympäristöihin.

(Humanistinen ammattikorkeakoulu 2019.)

Tietoa ja taitoa seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta yhteisöpedagogeilla tämän hetkiselä koulutuksella ei valitettavasti ole, mutta asia olisi helposti muutettavissa jo aiemmin mainitulla opintojaksolla. Ja tietenkin yhteisöpedagogikoulutuksen jälkeen lisäkouluttautumisella.

6.2. Seksuaalikasvattajan nimike

Yhdessä haastattelussa nostettiin esille, että vaikka jokainen meistä on vähän seksuaalikasvattaja, seksuaalikasvattaja on kuitenkin virallinen nimike, jonka auktorisointia voi hakea Suomen Seksologiseslta Seuralta. Auktorisointi vaatii ammattikorkeakoulututkintoa kasvatus-, sosiaali-, tai terveysalalla, sekä seksuaalikasvatuksen täydennysopintoja. Tulevan seksuaalikasvattajan tulee myös olla Suomen Seksologisen Seuran jäsen. (seksologinenseura.fi 2020.)

Suomessa seksuaalikasvattajaksi voi opiskella 1969 perustetussa Sexpo-säätiössä. Sexpon tarkoituksena on edistää Suomessa seksuaalihyvinvointia muun muassa

kouluttamalla, kehittämällä ja tutkimalla. Sexpon 30 opintopisteen seksuaalikasvattajakoulutus on käytännönläheinen ja se tarjoaa hyvän teoreettisen pohjan. Seksuaalikasvattajakoulutuksen lisäksi Sexpolla voi opiskella muun muassa seksuaalineuvojaksi tai tantraohjaajaksi. (sexpo.fi 2019.)

Sexpon lisäksi seksuaalikasvattajaksi voi opiskella myös Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Sexpon tavoin koulutus on 30 opintopistettä. Koulutus sisältää muun muassa seksuaalisuuden biologiseen ja psykologiseen puoleen liittyviä opintoja. Koulutuksen toteutus on lähiopetusta ja itsenäistä opiskelua, johon kuuluu esimerkiksi kehittämistehtävä. (metropolia.fi 2020.)

Eli jos yhteisöpedagogia kiinnostaisi valmistuttuaan erikoistua seksuaalikasvattajaksi, mahdollisuuksia jatkokoulutukseen on. Haastatteltavat kuitenkin suosittelevat että Humakilla voisi olla yksi seksuaalikasvatuksen perusteisiin liittyvä opintojakso.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lähdin itse tekemään tätä opinnäytetyötä alun perin ajatuksella, että kyllä yhteisöpedagogi voi olla seksuaalikasvattaja ja mahdollisuuksia tähän liittyen riittää. Itselläni on tietenkin opintojen ulkopuolella kokemusta ja näkemystä asiasta, mutta oli mielenkiintoista huomata opinnäytetyötä tehdessäni että, kyllä sitä lisäkoulutusta kaipaasi. Ymmärrän, että tämä aihe ei ole kaikille niin sydäntä lähellä mitä itselläni, mutta uskon että jokaiselle yhteisöpedagogille tekisi hyvää käydä läpi nämä asiat ennen työelämään siirtymistä.

Opinnäytetyötä lähdettiin tekemään näillä kolmella pääkysymyksellä:

- 1) Mitä yhteisöpedagogin seksuaalikasvatuksen osaaminen voisi olla?
- 2) Mitä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatuksen kentällä?
- 3) Mitä työelämä odottaa tai toivoo yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatukseen liittyen?

Jokaiseen kysymykseen vastaukseksi sopisi tämä: yhteisöpedagogi voi tehdä työelämässä melkein mitä vain seksuaalikasvatukseen liittyen, mutta lisäkoulutukselle on tarvetta.

Ehdotukseni on että Humanistinen ammattikorkeakoulu tekisi yhteisöpedagogiopiskelijoille seksuaalikasvatukseen liittyvän opintojakson. Kaikki kuusi haastateltavaa oli sitä mieltä, että jakso olisi tarpeellinen ja kurssin tarpeellisuus todettiin myös Waldenin (2020) kevään opinnäytetyössä.

Yhteisöpedagogien työkenttään kuuluu nuorisotyö. Nuorisotyön ammattieettisiin ohjeisiin kuuluu muun muassa nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja nuorten äänen esiin tuominen (Allianssi & Nuoli ry 2019). Nämä ohjeet ovat tärkeä osa myös nuorten seksuaalikasvatusta, jonka tarkoituksena on antaa nuorelle mahdollisuus miettiä omia seksuaalisuuteen liittyviä arvoja, omaa sukupuoltaan, kehoaan ja seksuaalista minäkuvaa (Santalahti 2018).

Yhteisöpedagogeilta löytyy jo pedagogiset, yksilö- ja ryhmänohjaustaidot, joten olisi hyvä jos yhteisöpedagogeilla olisi vielä seksuaalisuuteen liittyvää tietoa. Näin yhteisöpedagogit pystyisivät edistämään nuorten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti ja se tekisi yhteisöpedagogeista nuorisotyön parhaimpia ammattilaisia.

Jos Humanistinen ammattikorkeakoulu aikoo lähteä toteuttamaan seksuaalikasvatukseen liittyvää opintojaksoa, uskon että se antaa koulusta ja yhteisöpedagogeista esimerkillisen kuvan. Opintojakson toteuttaminen antaa mahdollisuuden muokata seksuaalisuuteen liittyviä asenteita ja ennakoluuloja, edistäen tulevien yhteisöpedagogien sekä heidän asiakkaidensa seksuaaliterveyttä.

Kuten haastatteluissa ehdotettiin, opintojaksolla pitäisi olla perustermistön haltuun ottamista, vierailuja, kokemustarinoita ja kohtaamisen harjoittelua. Vierailijoita voisivat olla esimerkiksi Väestöliitto, Hivpoint, Punainen Risti, Seta tai Tyttöjen Talo ja Poikien Talo. Kaikkien edellä mainittujen tahojen nettisivuilta löytyy myös hyvää oppimateriaalia liittyen aiheeseen. Mainitsin alussa seksiposiitivisuutta ja seksuaalioikeuksia edistävän toiminimeni, jonka kautta olisin mielelläni toteuttamassa tätä opintojaksoa. Olisi hyvä jos, jakso antaisi työkaluja siihen, miten ottaa asioista selvää tai kenen suuntaan ohjata asiakas, jos ei ole itse varma jostakin asiasta. Ja mikä tärkeintä, antaa itsevarmuutta käsitellä aiheeseen liittyviä asioita. Parhaimmassa tapauksessa joku opiskelija saattaa kiinnostua opintojaksolla aiheesta enemmän ja kirjoittaa minun tavoin opinnäytetyön seksuaalikasvatuksesta. Tai ehkä joku päättää hakea yhteisöpedagogikoulutuksen jälkeen opiskelemaan seksuaalikasvattajaksi.

Haastatteluissa vastaukset vaihtelivat työelämän odotuksista. Yhteisöpedagogeilla on siis hyvä hetki lähteä muokkaamaan ja suunnittelemaan tulevaa työkenttäänsä. Seksuaalikasvatuksen olisi hyvä olla osana työkenttää.

Loppuun todettakoon että on ollut ihana opiskella alalle, missä mahdollisuuksien määrä on laaja ja on mahdollista kohdata erilaisia ihmisiä erilaisista lähtökohdista. Olisi siis ihanaa että yhteisöpedagogin koulutukseen lisättäisiin seksuaalisuuteenkin liittyviä opintoja, sillä seksuaalisuus on osa ihmisyyttä, joka vaikuttaa moneen asiaan (hyvinvoinnin.fi 2018). Näin tulevat yhteisöpedagogit pystyisivät kohtaamaan ihmisiä kokonaisuudessaan. Siitähän tässä alassa on kyse.

LÄHTEET

Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print.

Aarnipuu, Tiia & Aarnopuu, Petja 2012. Kondomikirja. Helsinki: Into.

Aho, Tuulia, Kotiranta-Ainamo, Anna, Pelander, Anne, Rinkinen, Tuija & toim. Alkio, Paula 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – nuori vastaanotolla. Väestöliitto. Helsinki: Priimus Paino Oy.

Ahtola, Anni, Forsström, Tiia & Paalanen, Tommi 2019. Nautinnon aika – Sexpon seksuaalipoliittinen ohjelma. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Allianssi & Nuoli ry 2019. Nuorisotyön ammattieettiset ohjeet. https://www.nuoli.info/application/files/7015/7866/7683/nuoli_eettisetOhjeet_A3_191219_n.pdf

Apter, Dan, Eskola, Meri-Sisko, Säävälä, Minna & Kettu, Niina 2009. Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Helsinki: Väestöliitto.

Bildjuschkin, Katriina & Ruuhilahti, Susanna 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Tammi.

Bildjuschkin, Katriina & Ruuhilahti Susanna (toim.), Kaipainen, Marika 2010. Selkee! Turun kaupunki: Sosiaali- ja terveystoimen julkaisija.

Centria.fi 2020. Etenemissuunnitelma. Viitattu 17.4.2020 <https://centria.opinto-opas.fi/curricula/degreeprogrammes/groups/plan?groupId=15778&planId=8331>

Erkko, Anna & Hannukkala, Marjo 2013. Mielenterveys voimaksi. Suomen Mielenterveysseura. Kirjapaino Jaarli Oy.

Halonen, Miila, Reyes, Miguel & Kontula, Osmo 2014. Poikanäkökulma seksuaaliopetukseen – kasvattajan opas. Helsinki: Väestöliitto.

Hautio, Minna 2020. Haastattelun muistilista. Zoom videoluento. Viitattu 11.5.2020 <https://humak.zoom.us/rec/play/tMYkc73->

[203G9eU5ASDA_QrW9W6faOso3AfrvEFzhu8WyNWO1PwNbFGN7MU3MmIehHP9opqJLYoNagF?continueMode=true](https://www.hel.fi/203G9eU5ASDA_QrW9W6faOso3AfrvEFzhu8WyNWO1PwNbFGN7MU3MmIehHP9opqJLYoNagF?continueMode=true)

Hel.fi 2018. Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille. Viitattu 17.6.2020 <https://www.hel.fi/uutiset/fi/sosiaali-ja-terveysvirasto/ilmainen>

Hilakivi, Niina & Kalkasmaa, Kati 2010. Toiminnalliset menetelmät seksuaalikasvatuksen tukena – Opas yläasteiden terveydenhoitajille. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Hivpoint.fi 2019. Ehkäisy lisää nautintoa – Maailman ehkäisypäivää vietetään torstaina 26.9. Viitattu 22.4.2020 <https://hivpoint.fi/maailman-ehkaisypaivaa-vietetaan-torstaina-26-9/>

Hivpoint.fi 2020. Muut seksitaudit. Viitattu 16.4. 2020 <https://hivpoint.fi/seksitaudit/>

Hongisto, Salla 2015. Aja kondomiajokortti! Nykyajan seksivalistus käy suoraan asiaan. Viitattu 10.4. 2020 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/11/aja-kondomiajokortti-nykyajan-seksivalistus-kay-suoraan-asiaan>

Humak.fi 2020. Tietoa Humakista. Viitattu 23.11.2020 <https://www.humak.fi/humak/>

Humak.fi 2020. Yhteisöpedagogiksi ja tulkiksi. Kuopion kampus. Viitattu 23.11. 2020 <https://www.humak.fi/humak/alueyksikot/kuopio-humak/>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2019. Yhteisöpedagogi (amk) kompetenssit.

Hyvinvoinnin.fi 2018. Seksuaalisuus on ihmisen perustarve ja osa jokaisen persoonaa. <https://www.hyvinvoinnin.fi/blogs/seksuaalisuus/seksuaalisuus> Viitattu 4.11.2020

Ilmonen, Kamomilla & Korhonen, Elina 2015. Seksuaalioikeudet. Väestötietosarja 28. Helsinki: Nord Print Oy.

Instagram.com 2020. Centriaamk. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.4.2020 <https://www.instagram.com/centriaamk/>

Instagram.com 2020. Humakuas. Humanistinen AMK. Viitattu 28.4.2020 <https://www.instagram.com/humakuas/>

Instagram.com 2020. Xamkfi. Xamk – Kaakkois-Suomen amk. Viitattu 28.4.2020
<https://www.instagram.com/xamkfi/>

Jauhiainen, Jutta 2018. Valittavana useita eri ehkäisyvälineitä. Viikko Savo 2018. Viitattu 17.6.2020 <https://www.viikkosavo.fi/valittavana-useita-eri-ehkaisyvalineita/>

Juhola, Jatta (toim.) & Mäenpää, Panu 2013. Draamalabra. Teatteri työssä. Suomen Nuoriso-opisto. Mikkeli: Kopijyvä Oy.

Justwearit.fi 2018. Seksuaalikasvatus. Viitattu 20.5.2020
<https://justwearit.fi/seksuaalikasvatus/>

Kaisaminni.com 2020. Powerful Sexuall Aware. Viitattu 20.5.2020
<https://www.kaisaminni.com/powerful-sexual-aware>

Kallio, Maaret 2010. Sopivasti ihana. Helsinki: Wsoy.

Kangasvieri, Fanni 2019. Yle Uutiset. Ali Tialalle, 21, seksuaalikasvatus oli genitaalien opettelua ja raskaudenehkäisyä – Vaikka abortit vähenevät, klamydiatartunnat eivät. Viitattu 9.4.2020 <https://yle.fi/uutiset/3-10989593>

Karvinen, Marita 2016. Opitaan yhdessä!: Sukupuolen ja seksuaalisuuden suuntautumisen moninaisuus: opas opettajille. Seta ry. Suomen Uusiokuori oy.
https://www.dropbox.com/s/iffkzu8foft73wx/Opas_kouluille_2016_NETTI.pdf?dl=0

Kekkonen Joonas & Reyes, Miguel 2016. Pakko kysyä. Ohjeita seksiin, kasvuun ja seurusteluun Poikien Puhelimesta. Helsinki: Väestöliitto.

Klemetti, Reija & Raussi-Lehto, Eija 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Kontula, Osmo & Meriläinen, Henna 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Väestöliitto.

Kontula, Osmo 2012. Mielen seksuaalisuus. Matka kiihottumisen alkulähteille. Helsinki: Duodecim.

Kuopio.fi 2020. Seksuaaliterveysneuvola. Viitattu 9.4.2020
<https://www.kuopio.fi/seksuaaliterveysneuvola>

Ksm.lfi 2012. Seksuaalikasvatuksen taso vaihtelee kouluissa. Viitattu 19.5.2020
<https://www.ksml.fi/kotimaa/Seksuaalikasvatuksen-taso-vaihtelee-kouluissa/174399>

Lehtonen, Jukka 2003. Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: yliopistopaino.

Metropolia.fi 2020. Seksuaalikasvattaja. Metropolian ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.10.2020
<https://www.metropolia.fi/fi/opiskelu-metropoliassa/osaamisen-taydentaminen/taydennyskoulutus/seksuaalikasvattaja>

Mikkola, Ina 2020. Runkkarin käsikirja. Kasvata pornolukutaitoasi ja seksuaalista älykkyyssosamäärääsi. Helsinki: Into.

Nazarenko, Salla (toim. Korhonen, Elina) 2011. MUN ELÄMÄ – Mun valinta. Nuorten seksuaalioikeudet ja kehitys. Helsinki: Väestöliitto.

Nuortenexit.fi 2020. Kun nuoresta herää huoli. Viitattu 21.4. 2020
<https://nuortenexit.fi/tietoa-ilmioista/ammattilaiselle/>

Näre, Sari, Ruuhilahti, Susanna & Heimonen, Elisa 2012. Luottamus nuorten seksuaalisen hyvinvoinnin pohjana. Nuorisotutkimuksen artikkeli.
<http://elektra.helsinki.fi.ruka.humak.edu:2048/oa/0780-0886/2012/3/luottamu.pdf>

Oinonen, Maria & Susineva, Anni 2019. Seksuaalikasvattajan käsikirja. Hivpoint. Helsinki: Trinket.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pohjoissavonseta.fi 2020. Pohjois-Savon Seta ry. Viitattu 14.4.2020
<https://pohjoissavonseta.fi/pohjois-savon-seta-ry/>

Portal.savonia.fi 2020. Savonia-ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelmat. Viitattu 23.9.2020
<https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=IS&krtid=1365&tab=6>

Puijola.net 2020. Seksuaaliterveyden edistäminen. Viitattu 9.4.2020
<https://www.puijola.net/tyttojen-talo/seksuaalivakivaltatyto-ja-seksuaaliterveyden-edistaminen/>

Punainenristi.fi 2020. Pluspisteet. Viitattu 9.4.2020
<https://www.punainenristi.fi/tule-mukaan/hiv-tyohon/pluspisteet>

Pöntinen, Anu 2016. Seksuaalineuvoja ohjaa tyttöjä Kuopiossa ilmaiseksi ja ilman ajanvarausta. Viitattu 9.4.2020
<https://www.puijola.net/tyttojen-talo/seksuaalivakivaltatyto-ja-seksuaaliterveyden-edistaminen/>

Rednet.punainenristi.fi 2020. Hiv- ja seksuaaliterveys. Viitattu 9.4.2020
<https://rednet.punainenristi.fi/node/39868>

Santalahti, Tarja 2018. Nuorten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys. Koulun terveyskirjasto. Viitattu 28.10.2020
<https://www.koulunterveyskirjasto.fi/aihe/opettajalle-ja-opiskeluhuollolle/opettajan-opas-nuorten-seksuaalisuus-ja-seksuaaliterveys>

Seta.fi 2020. Sateenkaarisanastoa. Viitattu 8.4.2020
<https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>

Seta ry 2013. Älä olet – Normit nuriin! Normikriittinen käsikirja yhdenvertaisuudesta, syrjinnän vastustamisesta ja vapaudesta olla oma itsensä. Tallinna: Printon.

Suni, Aino 2019. Docstop: Pillupäiväkirjat. Yle Areena. Viitattu 20.4.2020
<https://areena.yle.fi/1-4673583?autoplay=true>

Seksologinenseura.fi 2020. Seksuaalikasvattaja. Seksuaalikasvattajien auktorisointi. Viitattu 27.8.2020
<https://seksologinenseura.fi/seksuaalikasvattaja/>

Sexpo.fi 2019. Kouluttaudu seksuaalisen hyvinvoinnin osaajaksi. Viitattu 27.8.2020
https://sexpo.fi/wp-content/uploads/2019/03/sexpo_kouluttautuminen_seksologian_alalla_2019_web.pdf

Sexpo.fi 2020. Toukokuussa puhutaan panemisesta! Viitattu 20.5.2020
<https://sexpo.fi/uutiset/toukokuussa-puhutaan-panemisesta/>

Tanskanen, Elina 2017. Parempaa seksiä: 27 harjoitusta joilla muutat seksielämäsi. Helsinki: Tammi.

Tawast, Kaj 2013. Homo tulee kouluun! – Humakin henkilöstön seksuaali- ja sukupuolivähemmistötietoisuus. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65552/Tawast_Kaj.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Teekutsuilla.fi 2019. Onko seksi ihmisen perustarve? Viitattu 31.3.2020.
<https://www.teekutsuilla.fi/2019/12/onko-seksi-ihmisen-perustarve.html>

Teekutsuilla.fi 2019. Seksistä ei puhuta liikaa. Viitattu 9.4.2020
<https://www.teekutsuilla.fi/2019/03/seksista-ei-puhuta-liikaa.html>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA – Seksuaalisen kasvatuksen standardit. Helsinki. Viitattu 21.2.2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1>

Thl.fi 2020. Klamydian esiintyvyys Suomessa. Viitattu 19.5.2020
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/klamydia/klamydian-esiintyvyys-suomessa>

Tietoarkisto 2020. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Viitattu 22.10.2020
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Tyttöjentalo.fi 2020. Seksuaalineuvonta ja -kasvatus. Viitattu 20.5.2020
<https://tyttojentalo.fi/toiminta/seksuaaliterveys>

University Of Eastern Finland 2020. Uef.fi. Viitattu 17.4.2020.
https://www.uef.fi/web/ahot/kasitteistoa#_FORMAALI-EP_VIRALLINEN-JA_ARKIOPPINEN

Vannas, Sonja 2020. Hyvinvointia liikkeellä. Fyysinen aktiivisuus osana Turun Humakin opetusta ja opiskeluarkea. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/335717/Sonja_Vannas.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Vanhatalo, Viivi 2019. Helsingin Sanomat. Viitattu 21.2.2020
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006030725.html>

Väestöliitto.fi 2013. Pusuhippaa, lääkarileikkejä ja haikaravauvoja-tutkimus. Kysely varhaiskasvatuksen ammattilaisille 2013. Viitattu 13.5.2020
https://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/mihin-sivustomme-perustuu/pusuhippaa-laakarileikkejä-ja-ha/

Väestöliitto.fi 2015. FINSEX Asenteet. Seksuaalinen vapaamielisyys lisääntyy. Viitattu 19.5.2020
https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/seksologinen_tutkimus/suomalaisten-seksuaalisuus-finse/finsex-asenteet/

Väestöliitto.fi 2017. Kesäkumi & Chill – Kondomilla rentoon kesään! Viitattu 20.5.2020 <https://www.vaestoliitto.fi/?x27375=6861394>

Väestöliitto.fi 2019. Kumita-kampanja alkoi maailman seksuaaliterveyspäivänä 4.9. Viitattu 19.5.2020 <http://www.vaestoliitto.fi/?x27375=10200673>

Väestöliitto.fi 2020. Ehkäisymenetelmät. Viitattu 16.4.2020
<https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/ehkaisy/ehkaisymentelmat/>

Walden, Pihla 2020. Nuorten seksitautien ennaltaehkäisy. Verkko-opetusmateriaalin testaaminen korkeakouluopiskelijoilla. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Web.centria.fi 2020. Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö. Viitattu 21.4.2020
<https://web.centria.fi/hakijalle/paivatoteutukset/yhteisopedagogi-amk>

Wiki.humak.fi 2019. Yhteisöpedagogi (amk) kompetenssit. Viitattu 14.5.2020
<https://wiki.humak.fi/display/OS/Kompetenssit?preview=/4265165/19759159/Yhteis%C3%B6pedagogin%20kompetenssit%20160519.pdf>

Xamk, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020. Yhteisöpedagogikoulutus. Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto 210 op. Viitattu 17.4.2020

https://opinto-opas.xamk.fi/index.php/fi/28/fi/123477?_ga=2.183788206.944990180.1585902168-1780185534.1585902168

Žagar, Igor Z. & Kelava, Polona 2014. From Formal to Non-Formal: Education, Learning and Knowledge. Cambridge Scholars Publisher.

LIITTEET

Yhteisöpedagogit tai yhteisöpedagogiopiskelijat

Alkulämmittelyä:

1. Päivämäärä, kerrot mistä kyse, varmistat vielä että on lupa haastatella ja nauhoittaa haastattelu.
2. Taustatiedot:
 - 2.1. Oletko opiskelija vai valmistunut?
 - 2.2. Valmistuneille: Milloin valmistuit?
 - 2.3. Valmistuneille: Oletko työelämässä?
 - 2.4. Valmistuneille: Kauan olet ollut työelämässä?
 - 2.5. Opiskelija: Monen vuoden opiskelija olet?
 - 2.6. Molemmille: Mikä on sinun aikaisempi koulutustausta ennen yhteisöpedagoginkoulutusta?
 - 2.7. Molemmille: Mikä sai sinut hakemaan tähän haastatteluun?

Yp-opiskelijat:

- 1 Puhutaanko teidän luokalla seksuaalikasvatuksesta?
 - 1.1. Mitä ajatuksia se sinussa herättää?
- 2 Oletko havainnut koulussa tai harjoittelussa jonkin seksuaalikasvatukseen liittyvän tilanteen?

Jos vastaus on kyllä:

 - 2.1. Mikä oli sinun roolisi tässä tilanteessa?
 - 2.2. Mitkä asiat herättivät huomiosi tässä tilanteessa?

Jos vastaus on ei:

 - 2.3. Mikä on mahdollisuus että tulisit joskus havaitsemaan jonkin seksuaalikasvatukseen liittyvän tilanteen koulussa tai harjoittelussa?

2.4. Mitä ajatuksia sinussa herää tällaisesta tilanteesta?

- 3 Millaista on hyvä seksuaalikasvatus?
- 4 Millainen on hyvä seksuaalikasvattaja?
- 5 Voisiko yhteisöpedagogi olla hyvä seksuaalikasvattaja?

5.1. (Jos vastaus on kyllä) Mikä tekisi yhteisöpedagogista hyvän seksuaalikasvattajan?

5.2. (Jos vastaus on kyllä) Missä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatusta?

5.3. (Jos vastaus on ei) Miksi yhteisöpedagogi ei voisi olla hyvä seksuaalikasvattaja?

5.4. (Jos vastaus on ei) Voisiko tälle asialle tehdä jotain?

- 6 Mitä yhteisöpedagogin tulisi tietää seksuaalikasvatuksesta?

7 Liittäisitkö seksuaalikasvatuksen opiskelun johonkin olemassa olevaan kurssiin vai tahtoisitko seksuaalikasvatuksesta oman erillisen kurssin?

Olemassa oleva kurssi:

7.1. Mihin olemassa olevaan kurssiin?

Erillinen kurssi:

7.2. Mitä tämä kurssi sisältäisi?

- 8 Onko vielä jotain mitä tahdot tuoda esiin?

Valmistuneet, työelämässä olevat YP:t:

1 Ilmeneekö seksuaalikasvatukseen liittyviä asioita työtehtävissänne?

1.1. Mitä ajatuksia se sinussa herättää?

1.2. (Jos vastaus on kyllä) Millaisissa tilanteissa seksuaalikasvatus nousee esiin?

1.3. Saatteko ammatillista tukea työpaikallanne seksuaalikasvatukseen liittyen? Jos kyllä, millaista?

2 Oletko havainnut työpaikallanne jonkin seksuaalikasvatukseen liittyvän tilanteen?

2.1. (Jos vastaus on kyllä) Mikä oli sinun roolisi tässä tilanteessa?

2.2. (Jos vastaus on kyllä) Mitkä asiat herättivät huomiosi tässä tilanteessa?

2.3. (Jos vastaus on ei) Mikä on mahdollisuus että tulisit joskus havaitsemaan työpaikallanne jonkin seksuaalikasvatukseen liittyvän tilanteen?

2.4. (Jos vastaus on ei) Mitä ajatuksia sinussa herää tällaisesta tilanteesta?

3 Millaista on hyvä seksuaalikasvatus?

4 Millainen on hyvä seksuaalikasvattaja?

5 Voisiko yhteisöpedagogi olla hyvä seksuaalikasvattaja?

5.1. (Jos vastaus on kyllä) Mikä tekisi yhteisöpedagogista hyvän seksuaalikasvattajan?

5.2. (Jos vastaus on kyllä) Missä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatusta?

5.3. (Jos vastaus on ei) Miksi yhteisöpedagogi ei voisi olla hyvä seksuaalikasvattaja?

5.4. (Jos vastaus on ei) Voisiko tälle asialle tehdä jotain?

6 Odottaako työelämä yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatuksen osaamista?

6.1. (Jos vastaus on kyllä) Mitä työelämä odottaa?

6.2. (Jos vastaus on ei) Mistä luulet sen johtuvan?

7 Onko vielä jotain mitä tahdot tuoda esiin?

Valmistuneet, työttömät YP:t:

1. Puhuttiinko teidän luokallanne koskaan seksuaalikasvatuksesta?

1.2. Mitä ajatuksia se sinussa herätti?

2. Onko sinulla tullut työelämään hakeutuessa vastaan tilanteita joissa seksuaalikasvatus olisi jollakin tavalla esillä?

2.1. Mitä ajatuksia se sinussa herättää?

3. Millaista on hyvä seksuaalikasvatus?
4. Millainen on hyvä seksuaalikasvattaja?
5. Voisiko yhteisöpedagogi olla hyvä seksuaalikasvattaja?
 - 5.1. (Jos vastaus on kyllä) Mikä tekisi yhteisöpedagogista hyvän seksuaalikasvattajan?
 - 5.2. (Jos vastaus on kyllä) Missä yhteisöpedagogi voisi tehdä seksuaalikasvatusta?
 - 5.3. (Jos vastaus on ei) Miksi yhteisöpedagogi ei voisi olla hyvä seksuaalikasvattaja?
 - 5.4. (Jos vastaus on ei) Voisiko tälle asialle tehdä jotain?
6. Odottaako työelämä yhteisöpedagogilta seksuaalikasvatuksen osaamista?
 - 6.1. (Jos vastaus on kyllä) Mitä työelämä odottaa?
 - 6.2. (Jos vastaus on ei) Mistä luulet sen johtuvan?
7. Onko vielä jotain mitä tahdot tuoda esiin?